
Geen navelstaarders maar doeners

In *Verdwaaltijd*, de debuutroman van de Vlaamse schrijver en literatuurrecensent voor *De Standaard* **Kathy Mathys**, heeft iemand een merkwaardige fobie: voor landkaarten en wereldbollen. 'Ze maakten hem zo duizelig dat hij niet in één ruimte kon verblijven met een kaart aan de muur.' 'Agorafobie op planetaire schaal', omschrijft hij het.

Het is een anekdote, maar het omvat veel thema's uit de ruim opgezette roman, waarin de personages dwalen, verdwalen en afdwalen. Door een stad, in hun hoofd, van hun familie, in hun werk. De kaart staat hiervoor symbool.

Mathys zet meerdere lijnen uit die rustig op gang komen: dat van Marcia, die na haar scheiding een relatie krijgt met de Amerikaanse schrijver David. David, expert in *coywoolves* (kruising tussen coyotes en wolven) schrijft een boek over de verdwijning van zijn ex. Parallel daaraan loopt het verhaal van Marcia's vriendin Emma, een verpleeg-

kundige die een affaire krijgt met de jonge kunstenaar Ben.

Als lezer verdwaal je een beetje in al die namen en details uit dagelijkse levens, maar met zo'n thema moet dat wel bewust zijn, vertrouwd deze schrijver maar. De verhaallijnen worden tegen het einde plots beklemmend. Marcia krijgt jammer genoeg het minst kleur en diepte; Emma is aanvankelijk ook wat onbeduidend, maar uiteindelijk flonkert zij mysterieus.

Mathys schrijft al even kalm en functioneel, ze treedt in haar stijl niet erg naar voren. Toch roept ze overtuigend verschillende landschappen op, met als hoogtepunt de redwood-wouden in California.

Wat het meest beklijft, is de oriëntatie van de personages. Geen navelstaarders maar doeners zijn het, hun blik op de wereld gericht, om soms, via een fysieke sensatie – een geur, een beeld – toch gedwongen te worden de blik naar binnen te richten.

Persis Bekkering

In de liefde zit het Georg niet mee

Na een roman over de laatste liefde van Kafka komt de Duitse auteur **Michael Kumpfmüller** (1961) opnieuw met een – nu fictief – liefdesverhaal. Zijn *Leerschool der liefde* draait om de romantische besognes van Georg, een wat sullige muziekwetenschapper uit Hamburg.

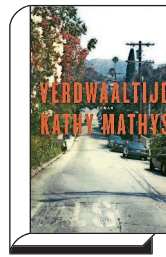
Met de verwijzing naar Flauberts *L'Éducation sentimentale* hoeft het niet te verbazen dat het Georg in de liefde niet mee zit. Als twintiger deelt hij zijn leven met een vrouw die zeven jaar lang weigert met hem te vrijen. Met de liefde voor wie hij haar verlaat gaat het beter. Jule is 'zo nu en dan wat onhandelbaar', maar ze hebben het best goed. Het stel krijgt drie kinderen. Dan wordt hij verliefd op een ander en eindigt het huwelijk met een vechtscheiding.

De relaties in Georgs leven berusten eerder op toevalligheden dan op bewuste keuzen. Zelfs het besluit te trouwen lijkt arbitrair.

'Het leven had plotseling een zekere uitgestrektheid. Je hoefde alleen maar in beweging te komen om ten slotte ergens aan te komen, na een zekere tijd, dacht ik, je hoefde het alleen maar te laten gebeuren.' Alleen in zijn vaderschap is Georg trefzeker, ondanks (of dankzij) zijn moeizame jeugd met een autoritaire vader.

Kumpfmüller wisselt rake observaties af met ellenlange beschrijvingen van vakanties, slechte bruilofts speeches en echtelijke ruzies. Het taalgebruik schuurt nu eens tegen het sentimentele aan, is dan weer bijna ambtelijk ('Seksueel begon daarna een fase van verdichting'). Ronduit storend zijn de taalfouten en slordigheden in de vertaling. Zelfs de achterflap is niet gecorrigeerd: '*Leerschool der liefde* is een unieke roman roman', meldt de uitgever. Wie over de liefde wil leren, kan het beter houden bij Flaubert.

Emilia Menkveld

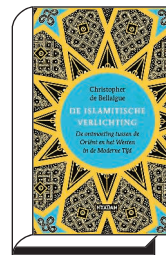
FICTIE

◆ **Kathy Mathys**

Verdwaaltijd

Polis;

336 pagina's; € 22,50.

NON-FICTIE

◆ **Christopher de Bellaigue**

De islamitische Verlichting

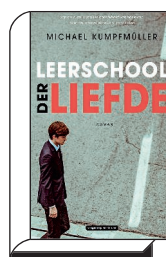
Uit het Engels vertaald door Pieter van

der Veen en

Chiel van Soelen.

Nieuw Amsterdam;

416 pagina's; € 34,99.

FICTIE

◆ **Michael Kumpfmüller**

Leerschool der liefde

Uit het Duits vertaald door Gerrit Bussink.

Van Gennep;

263 pagina's; € 19,90.

Islamitische revolutionairen

'Wat een gebrek aan moed! Je had de tiran moeten vermoorden!' De revolutionair Mirza Reza had vier jaar in een Perzische gevangenis gezeten, vastgeketend aan een muur. Na zijn vrijlating was hij op zoek gegaan naar zijn grote voorbeeld, Jamal al-Din, die veilig in Istanbul woonde, en vruchteloze plannen smeedde tegen de Perzische sjah. Het enige dat Mirza te horen kreeg, waren verwijten. Hij was een slappeling geweest.

Jamal al-Din was de geestelijk vader van het panislamisme. De eerste echte islamitische revolutionair. Jamal minachtte de moslims die westerse normen en waarden overnamen. De enige manier waarop de groeiende invloed van het Westen kon worden gestuit, aldus Jamal, was door vernieuwing van de islam. Dat had hij zijn hele leven lang verkondigd, van Iran naar Irak, naar Egypte, Parijs en Londen. Hij sprak met imams, mullahs, koningen en presidenten. Hij werd gehaat door de hervormers en de hoogste geestelijken. En hij had overal bewonderaars. Jamal inspireerde de eerste generatie islamitische revolutionairen.

Zij staan centraal in *De islamitische Verlichting*. Maar vormen zij ook de islamitische Verlichting? **Christopher de Bellaigue** vindt van wel. Vaak wordt gezegd dat de islam een Luther nodig heeft, en het Midden-Oosten nog een Verlichting moet doormaken. De Bellaigue vindt dat onzin. Onder invloed van mensen als Jamal is het Midden-Oosten in de loop van de 19de eeuw radicaal veranderd. Maar (en daarmee zijn we bij het slothoofdstuk) in de 20ste eeuw kwam de 'tegenverlichting' op. Conservatieve krachten sloegen terug. Een korte schets van de laatste honderd jaar moet dat duidelijk maken.

The Islamic Enlightenment is elders geprezen. Geen wonder. De boodschap sluit aan bij westerse vooroordelen. Maar het is een boek met gebreken. Het draait te veel om progressieve helden. Het ontbeert een goede analyse van de economische achtergronden van het Ottomaanse rijk. En de conservatieve tegenstand komt nooit in beeld. Was de Europese Verlichting überhaupt een levensvatbaar exportartikel? De Bellaigue blijft erin geloven. Het ging misschien te snel, de revolutionairen waren niet slim, en dan was er die tegenverlichting... die hij verder niet uitwerkt.

En Mirza? Hij keerde terug naar Perzië, vermoordde de sjah die Perzië aan het Westen had verkocht, sjah Naser ed-Din. Wat daarop volgde, laat zich raden. De sjah werd opgevolgd door de waanzinnige, spilzieke Muzaffar. Mirza eindigde aan de galg. Jamal al-Din stierf een paar maanden later, aan kanker. In elke moskee werd God geprezen.

Marcel Hulspas